

**BULHARSKÝ JAZYK A LITERURNÍ UČIVO PRO III. STUPEŇ
(VŠEOBECNÉ VZDĚLÁVÁNÍ)**

KRÁTKÁ PREZENTACE UČIVA

Předmět *Bulharský jazyk a literatura* ve III. Ročníku je složitý. Počáteční jazykové formy vytvořené v ročníku I a II, literární, komunikační a sociokulturní dovednosti se zlepšují a doplňují ve III. ročníku s přihlédnutím k možnostem realizace interdisciplinárních vazeb a aktivit pro formování moderních klíčových kompetencí.

Prostřednictvím učebních osnov pro III. Stupeň jsou realizovány cíle vzdělávání v bulharském jazyce a literatuře související s:

- Zlepšení dovedností studentů správně a expresivně mluvit a číst, psát gramotně a čitelně;
- osvojení a prohloubení znalostí slovních druhů (osobní zájmena, pomocné sloveso *am*, sloveso, podstatné jméno jméno, přídavné jméno), pro typy morfémů (předpona, kořen), pro typy vět za účelem výpovědi, pro některé ortografické, pravopisná, interpunkční a gramatická pravidla;
- zlepšení dovedností pro vnímání a porozumění krátkému objemu a přístupným jako obsahově významných děl Bulharská, světová klasika a současná literatura pro děti a s ukázkami folklóru; sdílet dojmy z toho, co jste slyšeli, popř přečtené literární dílo; pro nezávislé čtení uměleckých a populárně naučných textů přiměřených věku;
- obohacení znalostí, dovedností a postojů týkajících se univerzálních lidských hodnot, národní identity a komunikace v multikulturní prostředí;
- Zdokonalování komunikačních dovedností při tvorbě vlastního textu s pomocí učitele na prožité události a dále verbální podpora;
- rozvoj osobních kvalit a tvůrčích schopností žáků třetích tříd.

Ve III. Ročníku učivo zahrnuje znalosti různých částí jazyka - fonetiky, morfologie, syntaxe, lexikologie a lexikografie, s důrazem na: zvuky (rysy pravopisu a pravopisu samohlásek a souhlásek v

---

Stránka 2

různé fonetické polohy, slovní druhy (osobní zájmeno, pomocné sloveso *am*), morfémy (kořen a předpona), související slova, druhy vět za účelem výpovědi (provokativní a vykřičník), přímý a obrazný význam slova, synonyma, typy vzdělávacích slovníků - synonymní atd. Osvojeny jsou i znalosti literatury s důrazem na určité žánry projevy dětské literatury (přísluvi), některé figury řeči (srovnání a epiteton), některé složky literární dílo (umělecký popis, vyprávění).

Učební plán z bulharského jazyka a literatury pro třídu III představuje učivo tematicky jako pro každé téma definoval očekávané výsledky učení a nové koncepty. Zavádění nových konceptů ve III. Ročníku, formování znalostí, dovedností a vztahy jsou realizovány na empiricko-popisné úrovni s podporou smyslové zkušenosti a s prioritou prakticky významných znalostí.

Základním rysem učiva je tabulková prezentace, která umožňuje výběr metod a nástrojů pro dosažení očekávaných výsledků. Podporuje výběr děl, jejichž prostřednictvím je dosahováno cílů literárního vzdělávání

tematické kruhy, hodnotově orientované na Bulharsko, bulharský lid a bulharský jazyk, přátelství, učení, prázdniny.

Realizace učebních osnov v bulharském jazyce a literatuře pro třídu III v týdenním rozvrhu probíhá takto:

- > jazykové školení - 3,5 hodiny, z toho 1,5 hodiny na vytváření textů;
- > literární školení - 3,5 hodiny, z toho 0,5 pro mimoškolní čtení.

Učební plán pro stupeň III by měl být implementován podle vzdělávacích potřeb různých skupin studentů prostřednictvím využití flexibilních funkčních řešení pro výuku, učení a hodnocení.

Stránka 3

OČEKÁVANÉ VÝSLEDKY UČENÍ NA KONCI TŘÍDY

Oblasti kompetence

Znalosti, dovednosti a postoje

Jazykové

odborná způsobilost

- Aplikuje způsoby kontroly pravopisu samohlásek v nepřízvučných slabikách a souhláskových hláskách uprostřed slova.
- Rozlišuje typy morfémů (předpona a kořen).
- Rozpozná související slova.
- Rozpoznává části řeči (jsem pomocné sloveso, osobní zájmena).
- Definuje osobu a počet osobních zájmen a osobu slovesa.
- Správně používá osobní zájmena.
- Definuje přímý a obrazový význam slova.
- Rozpoznává slova s blízkým významem (synonyma).
- Zná typy vět za účelem výpovědi - výkřik a provokace.

Komunikativní řeč

odborná způsobilost

- Interpretuje fakta a myšlenky z populárně naučného textu.
- Extrahuje konkrétní informace z non-fiction textu.
- Provede písemné podrobné převyprávění krátkého textu.
- Skládá text: na základě prožitých událostí, na základě slovní podpory.
- Napiše osobní dopis (v papírové nebo elektronické podobě).
- Upraví váš text.

Literární

odborná způsobilost

- Orientace ve vztazích mezi postavami ve studovaném literárním nebo folklorním díle.
- Vytváří spojení mezi epizodou a plným textem díla.
- Ilustruje na příkladech z textu svoji odpověď na otázku související s obsahem studované literatury a folklorní práce.
- Rozlišuje popis v uměleckém textu.

Stránka 4

**Sociokulturní
odborná způsobilost**

- Objevuje epiteton a srovnání v literárních a folklorních dílech.
- Vyjadřuje emočně-hodnotící postoj ke studovanému nebo samostatně čtenému literárnímu a folklorní díla.
- Dokazuje, že porozuměl významu toho, co přečetl, expresivním čtením uměleckého textu.
- Objevuje hlavní rysy své národní identity v literatuře čitelné a folklorní díla.
- Rozumí tomu, co čtou dětské časopisy, encyklopedie, dostupné informace z internetu.
- Interpretuje text literárních a folklorních děl účastí v týmových aktivitách her a jevištní formy.

VZDĚLÁVACÍ OBSAH

Témata
Jazykové vzdělávání
Zvuková kompozice slova

Kompetence jako očekávané výsledky učení

N

- Rozlišuje přízvučné a nepřízvučné slabiky.
- Správně píše písmena samohlásek se stresem i bez něj a v závěrečné slabice slovo.
- Aplikuje způsoby kontroly pravopisu samohlásek v nepřízvučných slabikách a uprostřed slova zní souhlásky.
- Rozlišuje výslovnost a pravopis nepřízvučné samohlásky.
- Píše správně neznělé souhlásky *s* a *t* před zvukovými souhláskami na začátku a na uprostřed slova.
- Zjišťuje nesrovnalosti mezi výslovností a pravopisem samohlásek a souhlásek.

• 5

Stránka 5

Struktura slova

**Části řeči -
Jsem pomocné sloveso a
osobní zájmena**

- Rozlišuje kořen jako nejdůležitější smysluplnou část slova.
- Rozlišuje předponu jako slovtvornou část slova.
- Rozpoznává související slova podle společného kořene.
- Detekuje pravopisné rysy souvisejících slov.
- Pravopisná slova správně s předponami.
- Provádí kontrolu pravopisu se souvisejícími slovy.
- Rozpozná slovo *J* jako pomocné sloveso.
- Definiuje osobu a číslo slovesa.
- Rozpozná osobní zájmeno jako součást řeči, která nahrazuje jména osob a předměty.
- Tvoří tvary osobních zájmen.
- Zná pravopisné rysy osobních zájmen *J, he*.
- Používá vhodná osobní zájmena a tvary osobních zájmen pro určování tváře sloves.
- Používá zdvořilý tvar osobního zájmena pro 2 l., Pl. h. v souladu s komunikační situací.

• 1

• 1

• 1

•

•

•

- Zná důležitost částic pro tvorbu srovnávacích a nadřazených stupňů adjektiv.
- Píše správně odstupňovaná přídavná jména a přídavná jména, která jsou s dvojitým (-nn-) v zh.r., srov. p. a v množném čísle.

Stránka 6

Slovo a jeho slovník význam

- Definuje přímý a obrazový význam slova. •1
- Používá slova doslovně i obrazně. •1
- Rozpozná synonyma jako významově blízká slova.
- Používá synonyma, aby se vyhnul otravnému opakování. •5
- Rozlišuje synonyma od příbuzných slov.
- Vybírá slova podle konkrétního jazykového kontextu a komunikativní situace.

Typy vět podle účelu výpovědi - vykřičník a stimulující

- Definuje větu, kterou jsou pocity vyjádřeny jako vykřičník. •1
- Rozpoznává provokativní věty pro pořádek, žádost, radu, zákaz. •5
- Rozlišuje provokativní a zvolací věty. •5
- Transformuje provokativní a zvolací věty. •1
- Tvary interpunkce správně konec provokativní a vykřičník věty.
- Používá větné typy podle komunikační situace.

Vytváření textů

- Definuje téma textu. •1
- Píše esej na dané téma, dodržuje ji. •6
- Převypráví ústně přístupný text literatury faktu (populární věda). •1
- Písemně používá fakta a myšlenky z textu literatury faktu (populárně naučných) odpověď na otázku. •6
- Podrobně písemně převypráví krátký text uměleckého vyprávění.
- Skládá písemný text na základě prožité události a slovní podpory (doporučeno literární hrdina).

Stránka 7

Literární výchova

Téma 1. Literární a folklorní texty

- Opravuje esej z hlediska obsahu a jazyka, včetně pravopisu.
- Skládá osobní dopis.
- Účastní se diskuse o fragmentech literárního díla. •6
- Odkazuje na název konkrétní epizody. •5

**Téma 2. Vlastnosti
umělecký text**

- Sleduje vztahy mezi postavami ve studovaném díle.
- Porovnává jednání postav a jejich morální vlastnosti.
- S porozuměním a expresivitou přečte text studované práce.
- Objevuje epiteton jako výrazový prostředek ve studované práci.
- Rozlišuje epiteton od přídavného jména.
- Vyhledá srovnání ve studované práci.
- Objevuje morální hodnoty v příslovích.

- Dává smysl podmíněné povaze uměleckého textu.
- Rozlišuje umělecký a neumělecký text.
- Vyhledává logické akcenty v uměleckém textu.
- Rozpoznává umělecký popis v literárním díle.
- Najde popisy vzhledu postav, prostředí, krajiny v umělecký text.
- Rozlišuje umělecký popis od narativního k uměleckému text.
- Vyjadřuje preference pro nezávisle čtené umělecké texty.

Stránka 8

Téma 3. Kultura čtenáře

- Interpretuje text literárních a folklorních děl tím, že se účastní skupinová a týmová aktivita herních a jevištních forem.
- Zná díla věnovaná Bulharsku, bulharskému lidu a bulharskému lidu Jazyk.
- Recituje básně bulharských autorů (například „Láska“ od Dory Gabe).
- Ilustruje kulturní dialog mezi různými komunitami na příkladech od literární a folklorní díla.
- Uvádí příklady kulturní rozmanitosti textů, které čtete sami z dětských časopisů, krátkých encyklopedií, internetu.

DOPORUČENÉ PERCENTAČNÍ ROZDĚLENÍ POVINNÝCH LEKCÍ NA ROK

Roční počet hodin pro studium předmětu ve třetím ročníku - 224 hodin

Doporučené rozložení hodin:

Pro nové znalosti	55%
Konsolidovat nové znalosti a shrnout	35%
Mimoškolní čtení	7%
Pro diagnostiku vstupní a výstupní úrovně	3%

ZVLÁŠTNÍ METODY A FORMY PRO HODNOCENÍ ÚSPĚCHŮ STUDENTŮ

Ve třídě III je prováděno systematické průběžné hodnocení znalostí a dovedností studentů a je hodnocena kvalita indikátor. Monitorování pokroku každého studenta je založeno na písemných a ústních zkouškách, které se uplatňují soulad s konceptem formativního hodnocení.

Samostatné písemné práce, které jsou dokončeny v rámci jedné lekce, jsou hodnoceny po komentování typických chybových třída. Hodnocení se provádí podle dříve stanovených a prodiskutovaných s hodnotícími kritérii studentů.

Na začátku školního roku se provádí písemný test ke stanovení vstupní úrovně jazyka a literární kompetence, a na konci školního roku - na počáteční úrovni.

ČINNOSTI PRO ZÍSKÁNÍ KLÍČOVÝCH KOMPETENCÍ A TAKÉ JEDNOTLIVÉ VZTAHY

Klíčové kompetence	Ukázkové činnosti a mezioborové vazby
<i>Kompetence v oblasti bulharský jazyk</i>	• účast ve hrách na hledání kořene a předpony ve složení slova; • tvorba nových slov pomocí morfémů; • pojmenovává epizody ve vývoji akce ve studovaném literatuře a folkloru práce; • příprava schémat pro vykřičníky a provokativní věty; • úpravy textu nahrazením osobních zájmen v dráždivých opakováních; • výběr a uspořádání informací.
<i>Komunikační dovednosti v cizích jazycích</i>	• porovnání příkladů s fonetickými nebo grafickými rozdíly;
<i>Matematická kompetence a klíčové kompetence v přírodních vědách a technologii</i>	• používat numerické údaje z encyklopedií nebo učebnic ke skládání vět a povídek texty.

<i>Digitální kompetence</i>	• čtení z displeje.
<i>Učební dovednosti</i>	• převod vět z jednoho typu na druhý; • čtení a recitování literárních děl ve verších; • expresivní čtení uměleckého textu; • čtení podle rolí uměleckého textu; • selektivní čtení epizod z narativního literárního textu; • korelace přísloví se studovaným literárním a folklorním textem; • nalezení popisu v uměleckém textu; • objev studovaných obrazců řeči (epiteton, srovnání) v literatuře a folkloru práce; • kreslení slovy obrázky z nastudované literární nebo folklorní tvorby; • získávání konkrétních informací z uměleckého a neuměleckého textu; • přeuvyprávění cizího textu podle předem připraveného plánu; • hodnocení obsahu, jazyka a struktury textu přímými závěry a závěry;

*Sociální a občanské
odborná způsobilost*

- převyprávění obsahu uměleckého / neuměleckého narativního textu.
- komentování chování a vlastností postav.
- používání různých vět k obhajobě názoru;
- používání řečové etikety v pozdravech a adresách;
- čtení mentálně a nahlas s jasnou výslovností a s odpovídajícím tempem a přirozenou intonací;
- poslech uměleckých výkonů uměleckých děl.
- plánování a organizace projektové práce;
- plánování a tvorba eseje na základě prožitých událostí, představivosti, slovní podpory;
- prezentace osobního projektu;

Iniciativa a podnikání

Stránka 11

*Kulturní kompetence a dovednosti
pro vyjádření prostřednictvím kreativity*

- účast na skupinovém projektu.
- příprava a realizace jevištní prezentace literárních a folklorních děl různých kultur - plakát, kostýmy, kulisy a rozložení hudby;
- ilustrování epizod studovaného literárního díla různými prostředky umění;
- ústní popis přečtené knihy.
- nezávislé čtení příslušných textů týkajících se zdravého životního stylu.

*Udržitelné dovednosti
a zdravým způsobem
život a sport*

Poznámka: Uvedené činnosti jsou příkladné a nevyčerpávají možnosti budování interdisciplinárních spojení.